

Проф. Г.Стронський

Силабус авторської навчальної дисципліни

Проблеми суспільних трансформації у країнах Центральної і Східної Європи

Семестр – 8

Лекцій – 24 год.

Семінарів -24 год.

Самостійна робота – 72 год.

Дисципліна за вибором

Компетентності:

Інтегральна

Здатність розв'язувати в професійній педагогічній діяльності в галузі середньої освіти або в процесі навчання складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теорій та методів педагогічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3. Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та введення здорового способу життя.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Розуміти контекст, причини та наслідки історичних подій і використовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 5. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, чинники, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

ПРН 9. Вміти користуватися науковою літературою, електронними довідковими виданнями, аналізувати матеріал академічних підручників та навчальних посібників.

ПРН 11. Планувати, проектувати, конструювати, організовувати й аналізувати свою педагогічну діяльність на основі засвоєних знань, умінь та навиків із професійно-орієнтованих дисциплін.

ПРН 17. Застосовувати знання української мови за професійним спрямуванням на практиці.

ПРН 21. Здатність до самостійного навчання упродовж життя, розвиток мотивів самоактуалізації у сфері професійної діяльності, умінь застосовувати творчі здібності, які характеризують готовність до створення принципово нових ідей.

Лекції:

Тема 1. Вступ. Завдання курсу і основні поняття

Поняття регіону - Центрально-Східна Європа (Південно-Східна, Центрально-Східноєвропейський регіон) і Східна Європа (пострадянська). «Внутрішня і зовнішня імперії». Поняття «трансформації».

Тема 2. Чим і яким був комунізм для СРСР і країн Центрально-Східної Європи, інших регіонів ?

Ленінсько-сталінський (більшовицький) варіант комунізму. Встановлення комуністичних порядків у країнах ЦСЄ, Китаї, В'єтнамі, Північній Кореї, Кубі. Економічна система і політичні порядки. Влада монопартії і номенклатури. Тоталітаризм. Пануюча ідеологія. Репресивна практика і права людини. Зовнішня політика.

Тема 3. Падіння комунізму і розпад СРСР

Криза економічної системи і суспільно-політичних порядків. Спроби реформування та причини їх невдач. «Доктрина Брежнєва». «Холодна війна» і гонка озброєнь. Прихід до влади в СРСР М.Горбачова і крах політики «перестройки». Наростання кризових явищ у країнах т.з. «соціалістичної співдружності». «Крулі столи» комуністів і опозиції. Об'єднання Німеччини. Розпад СРСР і його наслідки. Розпад і війна у Югославії і її наслідки. Відсторонення комуністів від влади. Розпад Чехословаччини.

Тема 4. Моделі трансформаційних змін і перетворень

Договірні політичні зміни і перетворення. Капітуляція і відсторонення від влади. Революції і кардинальні зміни. Розпад федераційних держав. Трансформації у контексті історії. Характерні риси посткомуністичної трансформації. Вплив історичних обставин на хід і специфіку перетворень.

Тема 5-6. Економічні перетворення - від суспільної власності до приватизації

Ліквідація Ради Економічної Взаємодопомоги. Проблеми заборгованості. Процеси приватизації – розмах, шляхи і наслідки. Олігархізація. Структурні перетворення економіки. Інфляція і безробіття. Використання інвестицій і технологічних ноу-хау. Впровадження ринкових відносин. Нові господарські форми організації виробництва. Використання іноземних спеціалістів і досвіду розвинених країн на службі реформ. Перетворення у банківській системі. Реформування у сільському господарстві.

Тема 7-8. Суспільно-політична трансформація

Ліберальна демократія. Створення багатопартійної системи. Типи політичних партій. Партійні системи. Зміни виборчого законодавства. Розвиток парламентаризму і політичного плюралізму. Демократія і права людини. Курс на громадянське суспільство. Вибір форми політичного устрою: президентська чи парламентсько-урядова республіка. Автократія. Декомунізація. «Кольорові революції». Прийняття конституцій. Реформування судової системи.

Тема 9. Реформа адмініструю і локального самоуправління

Децентралізація і її параметри. Територіальне самоуправління, його істота і моделі. Суспільні наслідки реформ місцевого самоуправління і децентралізації.

Тема 10. Трансформації у галузі культури, ідеології

Декомунізація і її напрями. Заборона комуністичних партій і комуністичних символів. Реабілітація жертв комуністичних репресій. Відкриття доступу до комуністичних архівів. Запровадження ідеологічного плюралізму, свободи сумління. Повернення до ужитку творів заборонених раніше діячів культури. Ліквідація цензури. Розвиток недержавних форм в освіті і культурі.

Тема 11. Президенти, прем'єри і інші лідери

Еліти у посткомуністичних країнах та їх характеристики. Посткомуністичні і нові еліти. Типи лідерства. Значення лідерів у проведенні реформ, консолідації влади. Джерела успіхів лідерів і причини поразок. Роль фактора особистості у трансформаційних процесах. Фактори формування особистістських характеристик лідерів.

Тема 12. Зовнішньополітичні орієнтації

Курс "Назад, в Європу!". Ліквідація Організації Варшавського договору. Курс на вступ у НАТО і ЄС. «Східне партнерство». Відносини зі сусідами. Конфлікти національні і територіальні. Питання регіональної безпеки. ОДКБ і Євразес. Головні напрями зовнішньої політики держав.

Семінари:

Тема 1. Польща.

Тема 2. Чехословаччина (Словаччина).

Тема 3. Угорщина.

Тема 4. Румунія.

Тема 5. Болгарія.

Тема 6. Югославія.

Тема 7. Прибалтійські країни (Литва, Латвія, Естонія).

Тема 8. Пострадянські країни європейської частини (Російська Федерація, Україна, Молдова, Білорусія).

Тема 9. Пострадянські країни Середньої Азії і Південного Кавказу (Казахстан, Узбекистан, Туркменія, Киргизія, Таджикистан, Грузія, Вірменія, Азербайджан).

Тема 10. Китайська модель трансформації (КНР, В'єтнам).

Тема 11. Непостсоціалістичні трансформаційні моделі (Сінгапур, Індія, Бразилія, Саудівська Аравія).

Тема 12. Чому одним вдалося більше від інших?

Література:

-Литвин В. Президенти. Політичне лідерство: світові реалії, українська практика. – К.: Гамазин, 2019. – 464 с.

-Українська багатопартійність: політичні партії, виборчі блоки, лідери (кінець 1980 – х – початок 2012 рр.). Енциклопедичний довідник / За ред. М. Кармазіної. – К.: ППІЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2012. – 588 с.

-Політика в особах (Політичне лідерство на постсоціалістичному просторі: національний і регіональний контексти): навчальний посібник / За заг. ред. проф. Ф.М. Рудича. – К.: ППІЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2012. – 400 с.

-Політика в особах. Політичне лідерство на постсоціалістичному просторі: національний і регіональний контексти / За заг. ред. Ф.М. Рудича – К.: Парламентське вид-во, 2008. – 352с.

-Головко В. "Владу створюють...". Політична біографія Леоніда Кучми / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2018. – 242 с

- Политические лидеры в современной Восточной Европе: Сб. науч. тр. / РАН. ИНИОН. Центр науч.-информ. исслед. глобал. и регионал. пробл. Отд. Европы и Америки. Сектор Вост. Европы; Отв. ред. Шаншиева Л.Н. – М., 2017. – 195 с. -
- Лыкошина Л. С. Дональд Туск: Политический портрет, Москва 2013.
- Горенко О. М. Соціально-політичний вимір європейської інтеграції та Україна / Ред. кол.: С. В. Кульчицький (гол. ред.), С. В. Віднянський, О. І. Ганжа (відп. секр.), О. І. Гуржій, В. М. Даниленко, М. Ф. Дмитрієнко. НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2002. – 154 с. – (Історичні зошити)
- Буглай Н. М. "Епоха Квасневського" в зовнішній політиці Республіки Польща (1995-2005 рр.) / Наук ред. С. В. Віднянський. НАН України. Інститут історії України; Міністерство освіти і науки України; Миколаївський національний університет ім. В. О. Сухомлинського. – Миколаїв: Іліон, 2017. – 432 с.
- Касьянов, Г. Україна 1991-2007: нариси новітньої історії / НАН України. Інститут історії України. - К.: Наш час, 2008. - 432 с.
- Україна у пошуку стратегій суспільно-політичного розвитку (1991-2018 рр.). Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2019. 342 с.
- рансформація політичних інститутів України: проблеми теорії і практики / Авт. колектив: М.І. Михальченко (керівник) та ін. – К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2016. – 440 с.
- Пахарев А.Д. Політичні інститути і процеси в сучасній Україні. Навчальний посібник. – К.: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2011. – 182 с.
- Суспільно-політичні трансформації в Україні: від задумів до реалій / В.Ф.Солдатенко (кер.) та ін.; НАН України; Ін-т політ. і етнонац. досліджень. – К.: Парламентське вид-во, 2009. – 536 с.
- Зеленько Г.І. Політична «матриця» громадянського суспільства: Досвід країн Вишеградської групи та України. – К.: Знання України, 2007. – 336 с. – Бібліогр.: 308-335.
- Зеленько Г.І. "Навздогінна модернізація": досвід Польщі та України.- К.: "Критика", 2003. - 215 с.
- Восточная Европа: 20 лет социальной трансформации: Сб. научн. тр. / Отв. ред. Игрицкий Ю.И. М.: ИНИОН РАН, 2010. 197 с.
- Внешняя политика стран Восточной Европы в первом десятилетии XXI в.: Сб. научн. тр. /Отв. ред. Шаншиева Л.Н. М.: ИНИОН РАН, 2013. 182 с.
- Демократизация и парламентаризм в Восточной Европе: Монография / Отв. ред. Игрицкий Ю.И. М.: ИНИОН РАН, 2003, 265 с.
- Партии и избиратели в странах Центральной и Восточной Европы (2000–2010): Сб. научн. тр. / Редколл.: Шаншиева Л.Н. (отв. ред.) и др. М.: ИНИОН РАН, 2012. 180 с.

Інформаційні ресурси

1. Сайт «Історична Волинь». Режим доступу: <http://istvolyn.info>
2. Археологічний вісник. Режим доступу: http://av.zrc-sazu.si/Si/AV_seznam.html
3. Електронна бібліотека з історії України та всесвітньої історії. Режим доступу: <https://history.vn.ua/>
4. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України. Режим доступу: <https://www.facebook.com/tsdavo/>
5. Електронна бібліотека Інституту історії України НАН України. Режим доступу:

<http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&>

6. Музейний простір України. Режим доступу: <http://www.prostir.museum>

7. Електронна бібліотека «Діаспоріана». Режим доступу: <http://diasporiana.org.ua/>

8. Офіційне інтернет-представництво Офісу Президента України. Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/>

9. ЧТИВО. Режим доступу: <https://chtyvo.org.ua/>

10. Офіційний портал Верховної Ради України. Режим доступу: <https://www.rada.gov.ua/>